

Η ενεργειακή αγορά και η οικονομική κρίση

Παντελής Κάπρος

Καθηγητής Ενεργειακής Οικονομίας στο ΕΜΠ

Συνέδριο Ενέργεια και Ανάπτυξη IENE 2011

Αθήνα 22 Νοεμβρίου 2011

Η οικονομική κρίση

1. Μείωση της ζήτησης ενέργειας
2. Αδυναμία πληρωμής από τμήμα καταναλωτών
3. Δυσκολία χρηματοδότησης επιχειρήσεων για κεφάλαια κίνησης
4. Υψηλό κόστος και δυσκολία στη χρηματοδότηση επενδύσεων
5. Αβεβαιότητα που εμποδίζει άμεσες ξένες επενδύσεις
6. Πολιτική δυσκολία για αύξηση ρυθμιζόμενων τιμολογίων

Οι στόχοι του 2020 απαιτούν επενδύσεις

- Δίκτυα για τις ΑΠΕ και διασυνδέσεις νησιών (5δισ)
- Επενδύσεις για ΑΠΕ (αιολικά και ηλιακά, >10000MW)
- Επενδύσεις για βιοκαύσιμα και βιοαέριο
- Θερμικές μονάδες εξισορρόπησης λειτουργίας ΑΠΕ
- Αποδοτικές λιγνιτικές μονάδες και αποθειώσεις σε παλαιές μονάδες
- Εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια και κατοικίες

Πιέσεις για αύξηση τιμών ενέργειας

- Ειδικοί φόροι στο φυσικό αέριο και καύσιμα
- Δυσκολία ανάκτησης παγίου και ανελαστικού κόστους
- Αύξηση κόστους κεφαλαίων
- Ειδικό Τέλος ΑΠΕ
- Επικείμενο (2013) κόστος εκπομπών CO₂
- Αυξήσεις τιμολογίων που αναβλήθηκαν πέρυσι
- Αύξηση τιμών φυσικού αερίου και πετρελαίου

Μεγαλύτερη αβεβαιότητα εισπράξεων,
ρευστότητας και συναλλαγών

Δομή ανταγωνισμού και αβεβαιότητα

- Η υποχρεωτική χονδρεμπορική αγορά
 - έδωσε ιδιωτικές επενδύσεις (Φυσ. Αέριο)
 - και μικρό ανταγωνισμό στη λιανική μέσω εμπόρων
- Η κρίση επιφέρει οικονομικές ζημίες και στις δύο ιδιωτικές δραστηριότητες
- Η διαχείριση της αβεβαιότητας δυσχεραίνεται από τη μη καθετοποίηση
- Το μοντέλο της αγοράς δεν μπορεί να διαχειρισθεί μεγάλη διείσδυση ΑΠΕ

Τυχόν θέσπιση μοντέλου διμερών συμβολαίων με διατήρηση της σημερινής δομής επιχειρήσεων ενισχύει την υπερ-δεσπόμενη θέση της ΔΕΗ

Άνοιγμα λιγνιτικής παραγωγής

- Έχει επιβληθεί από την ΕΕ και το μνημόνιο από τον Αύγουστο 2010 αλλά αναζητείται ο τρόπος. Ταυτόχρονα ανακοινώθηκε περαιτέρω ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ.
- Είχε από χρόνια επισημανθεί ότι καθετοποιημένος ανταγωνισμός δεν μπορεί να γίνει χωρίς πρόσβαση σε όλες τις μορφές ενέργειας
- Όμως ο τρόπος εφαρμογής έχει σημασία
 - Για τα δημοσιοοικονομικά
 - Για τον ανταγωνισμό στην αγορά ηλεκτρ. ενέργειας
 - Για τις επενδύσεις
 - Για τη βιωσιμότητα της ΔΕΗ

Άνοιγμα λιγνιτικής παραγωγής

- Τυχόν απλή πώληση πακέτου μονάδων λιγνίτη
 - Έσοδα από ΟΤΣ σε αναντιστοιχία με επιδίωξη σταθερών εσόδων που συνάδει με επένδυση εντάσεως κεφαλαίου (αβεβαιότητα εισπράξεων από ΟΤΣ λόγω τιμών CO₂ και ΑΠΕ)
 - Διμερείς συμβάσεις με πελάτες υψηλής τάσης δεν αποδίδουν λόγω συμπιεσμένων τιμών
 - Τυχόν σύμβαση οικονομικών διαφορών με κυρίαρχο προμηθευτή λιανικής επιτρέπει πιο αποτελεσματική διαχείριση, αλλά παραβαίνει κανόνες ανταγωνισμού
- Δεν διασφαλίζεται ανάπτυξη ανταγωνισμού χωρίς επιπλέον μέτρα

Καθετοποιημένος ανταγωνισμός

- Προϋποθέσεις
 - Άνοιγμα λιγνιτικής παραγωγής
 - Ποικιλία οικονομικών χαρακτηριστικών προέλευσης ηλ. ενέργειας (λιγνίτες, φυσ. αέριο, υδροηλεκτρικά, ΑΠΕ, εισαγωγές)
 - Πελατειακή βάση
- Μοντέλο αγοράς
 - Μέτρα απαγόρευσης συμπράξεων
 - Διμερή συμβόλαια
 - Προθεσμιακή αγορά πακέτων ισχύος κατά προέλευση
 - Αγορά εξισορρόπησης φορτίου
 - Επιβολή υποχρεώσεων αξιοπιστίας και μείγματος (ΑΠΕ) στους προμηθευτές
- Πλεονεκτήματα
 - Διαχείριση κινδύνων και διακυμάνσεων τιμών
 - Διαχείριση κινδύνου εισπράξεων
 - Άντληση κεφαλαίων

Ρύθμιση τιμών και πολιτική

- Η οικονομική κρίση οδηγεί σε αβεβαιότητα εισπράξεων, ρευστότητας και συναλλαγών
- Είναι αδύνατη η πολιτική διαχείριση της διατήρησης ρυθμιζόμενων τιμολογίων υπό πολλαπλές πιέσεις για αύξηση τιμών
- Η ανάπτυξη καθετοποιημένου ανταγωνισμού είναι αδύνατη υπό ρυθμιζόμενα τιμολόγια, όμως η ανάπτυξη αυτή είναι προϋπόθεση για την απορρύθμιση

Το άνοιγμα της λιγνιτικής παραγωγής και η μεταρρύθμιση του μοντέλου αγοράς (διμερείς συμβάσεις, προθεσμιακή αγορά) πρέπει να συντονισθούν με απορρύθμιση τιμολογίων (και προστασία ευπαθών καταναλωτών) εντός σύντομου χρονικού διαστήματος

Χρηματοδότηση δικτύων

- Υπό τις συνθήκες κρίσης είναι αδύνατη η άντληση επενδυτικών κεφαλαίων από τις δημόσιες εταιρείες διαχείρισης δικτύων
- Υπονομεύονται: η πορεία προς τους στόχους του 2020, η προμήθεια στα νησιά, η οικονομική διαχείριση της ΔΕΗ, οι ΑΠΕ και τα αναμενόμενα οφέλη για την ανάπτυξη
- Η επωφελέστερη πολιτική είναι:
 - Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με είσοδο ιδιωτών επενδυτών (πάνω από 50%) στις εταιρείες διαχειριστές δικτύων, με συμφωνία μετόχων για επενδύσεις μεγάλης κλίμακας σε συνδυασμό με συμβάσεις παραχώρησης
 - Στη συνέχεια πιστοποίηση με βάση το μοντέλο ιδιοκτησιακού διαχωρισμού και ενσωμάτωση του λειτουργού της αγοράς
 - Άμεσος χρονικός ορίζοντας

Άμεσες ξένες επενδύσεις

- Υπό τις συνθήκες της κρίσης είναι αδύνατη η άντληση κεφαλαίων για τις επενδύσεις και το άνοιγμα των λιγνιτών από κυρίως ελληνικές επιχειρήσεις
- Προσανατολισμός σε προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων. Προϋποθέσεις
 - Σαφείς κανόνες για τον ανταγωνισμό, ιδίως σχετικά με το άνοιγμα της λιγνιτικής παραγωγής
 - Μεταρρύθμιση μοντέλου αγοράς προς καθετοποιημένο ανταγωνισμό
 - Ιδιοκτησιακός διαχωρισμός δικτύων μέσω επενδύσεων
 - Απορρύθμιση τιμολογίων (με προστασία ευπαθών καταναλωτών)
 - Ασφάλεια εισπράξεων ΑΠΕ

Συμπεράσματα

- Η οικονομική κρίση έχει πολλαπλές αρνητικές συνέπειες στην αγορά ενέργειας. Αντί η ενέργεια να είναι μέρος της λύσης, γίνεται μέρος του προβλήματος.
- Είναι δυνατή η υπέρβαση της αρνητικής συγκυρίας μόνο μέσω τολμηρών εκσυγχρονιστικών βημάτων
- Άνοιγμα λιγνιτικής παραγωγής στον ανταγωνισμό με παράλληλα μέτρα
 - Κανόνες για μη σύμπραξη
 - Προθεσμιακή αγορά
 - Διμερή συμβόλαια
 - Απορρύθμιση τιμών με προστασία ευπαθών καταναλωτών
 - Ιδιοκτησιακός διαχωρισμός στα δίκτυα μέσω επενδύσεων
 - Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων
- Ο χρόνος είναι περιορισμένος και επείγει η αποσαφήνιση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου εξόδου από την κρίση στον ενεργειακό τομέα